

СТ. П. ВАСИЛЕВ

Д-р Кржстев като литературен критик.

(По случай тригодишнината от смъртта му.)

За д-р Кржстева критиката не бе един вид изкуство и затова вжображението, а не по-малко и темперамента му, не вземаха участие в неговите характеристики на писателите или в оценките му на отделни художествени творения; за него задачата на критика и частно за българския критик не се състоеше в похвала и насърчение на талантите или пък в разглеждане на творенията им с намерение да се открива у тях последните само ценни неща. По други бяха неговите възгледи за същността на литературната критика и за призиването на художествения критик, — едни възгледи, в основата на които бяха поставени изискванията на оная нормативна естетика, която той усвои от Konrad Lange и Johannes Folkelt.

Д-р Кржстев не обичаше голословното критикуване и неосновното изследване, при които не се обръща внимание на фактите, що трябва да се събират и подреждат „Стига се с критикувало у нас, ту с принципи и вкус, ту без едното и другото, писа той в началото на своята критична дейност: време е да се издигне гласа на безличното разглеждане и изучаване, което не иска да мери, да съди и да осъжда, а само да описва, да излага, да характеризира“ (Етюди и критики, стр. 65). И наистина, нашия критик постепенно пристъпи към проучване литературните факти, към изследване литературната дейност на най-видните наши писатели, обаче не сетне той се не задоволи само да излага и характеризира, а сам започна да осъжда, без да се интересува — да си послужим с една негова мисъл — дали авторът е приятен и дали увлича, а само да изучава какво внася той в литературата на своя народ и с какви средства прави това. (Млади и стари, стр. 125). Със своето строго отнасяне към писателите и техните дела, той се натъкваше по-вече на недостатъци, отколкото на художествени достоинства. Той изобщо много малко харесваше: „сякаш бе призован повечето да отрицава, нежели да удобрява. И това вършеше смело и открито. „Не, казваше той, за лоша книга аз говоря само лошо, без да се интересувам глупците и безсъвестниците от това какво орж-